

**Protokół obrad Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Katowicach
w dniu 13 lipca 2022 roku (obrady on-line poprzez aplikację Microsoft Teams) godz.12:00**

Obrady, w związku z zagrożeniem epidemicznym odbyły się w sposób zdalny.

Przebieg obrad: Projekty nadesłane przez architektów wysłano pocztą elektroniczną do członków Rady, celem zapoznania się z materiałem. W przypadku występowania pytań i wątpliwości członkowie Rady kontaktowali się bezpośrednio z projektantem. Karty oceny są na bieżąco podpisywane przez Panią Przewodniczącą Barbarę Grześ w dogodnym dla niej terminie.

W obradach on-line udział wzięło 5 członków Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w Katowicach, tj.:

Pani Barbara Grześ - Przewodnicząca Rady,

Pani Bożena Werner – Wiceprzewodnicząca Rady,

Pani Sylwia Siudak – Sekretarz Rady,

Pan Piotr Borgulat – Członek Rady,

Pan Jarosław Makowski – Radny Rady Miasta Katowice powołany na VIII kadencję samorządu (2018-2023).

Zaproszeni goście obecni na posiedzeniu:

Pan Łukasz Skorek– projektanta z firmy Kum Studio

Pani Sandra Niespore – przedstawiciel Katowickie Inwestycje Sp. z o.o.

Pan Artur Maciaszczyk - – Stowarzyszenie Bona Fides

Przedstawiciele Rad Dzielnic Miasta Katowice:

Pan Adam Południak - Rada Dzielnicy nr 4 Osiedle Paderewskiego - Muchowiec

Mieszkanka dzielnicy Dąb

Pani Aleksandra Flis oraz Pani Jadwiga Hercig - Rada Dzielnicy nr 13 Bogucice

Pani Urszula Machowska - Rada Dzielnicy nr 17 Giszowiec

Harmonogram obrad przebiegał zgodnie z porządkiem obrad z dnia 13 lipca 2022 r. (**załącznik nr 1 do protokołu**).

1. Zatwierdzenie protokołu z dnia 13 czerwca 2022 r.

W głosowaniu wzięły udział 5 osoby – 5 głosy „za”.

2. Zatwierdzenie protokołu z dnia 01 lipca 2022 r.

W głosowaniu wzięły udział 5 osoby – 5 głosy „za”.

3. Omówienie zakresu współpracy i kierunków działania w ramach nawiązywanej współpracy Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z Radami Dzielnic Miasta Katowice.

Do omówienia niniejszego tematu zaproszono przedstawicieli wszystkich Rad Dzielnic Katowic.

Rada Dzielnic nr 10 Dąb oddelegowała mieszkankę swojej dzielnicy, która poruszyła problem zbyt wysokich krawężników oraz zjazdów sugerując ich obniżenie. Problematiczne miejsca znajdują się w dzielnicy Dąb m.in. w pobliżu marketu Aldi na ul. Bożogrobców i Studziennej. Ze względu na te utrudnienia osoby z niepełnosprawnością poruszają się po drodze. Mieszkanka dzielnicy Dąb wskazała również problem z dojazdem osób poruszających się na wózku inwalidzkim do sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniu ulic Dębowej i Krzyżowej.

Pani Aleksandra Flis przedstawicielka Rady Dzielnic nr 13 Bogucice zasygnalizowała problem dotyczący parkowania przez osoby pełnosprawne na wysepkach wysiadkowych dla osób z niepełnosprawnościami, blokując tym samym możliwość swobodnego wysiadania i wsiadania osobom z niepełnosprawnościami. Pani Flis zasugerowała, aby na tych miejscach postawić ograniczniki w postaci słupków, donic lub kamieni.

Naruszenia dotyczące parkowania Pani Flis odnotowała również na ul. Francuskiej, gdzie kierowcy parkując samochody nie zostawiają 1,5 metra wolnego chodnika do użytkowania pieszym, co stanowi zwłaszcza problem dla osób z niepełnosprawnościami poruszających się na wózkach czy przy pomocy kul.

Podobny problem dotyczący parkowania w swojej dzielnicy zgłosiła przedstawicielka Rady Dzielnic nr. 17 na Giszowcu Urszula Machowska. Pani Machowska przedstawiła również

W związku z powyższym Radny Rady Miasta Katowice Pan Jarosław Makowski oraz Bożena Werner Wiceprzewodnicząca Rady zaproponowali zaproszenie na kolejną Radę przedstawicieli Straży Miejskiej oraz Policji aby ustalić jasne procedury zgłaszania naruszeń prawa przez kierowców.

Radny Dzielnicy Paderewskiego-Muchowiec Pan Adam Południak zauważył, że zaproponowane ograniczniki w postaci słupków, donic lub kamieni mogą być problematyczne w przypadku dojazdu do bloku Straży Miejskiej, Pogotowia czy Straży Pożarnej. Pan Południak zauważył również, że przy wydawaniu pozwoleń na budowę bloków nie uwzględnia się budowy miejsc parkingowych, co jest później powodem zgłaszanych problemów z parkowaniem w dzielnicy Paderewskiego i Muchowiec.

Mieszkancka dzielnicy Dąb przedstawiła również problem ze swobodnym dostępem od strony ul. Sienkiewicza do budynku Katowice Miasto Ogrodów. Źle funkcjonujący monitoring nie pozwala osobie poruszającej się na wózku powiadomić ochrony o tym, iż oczekuje pod drzwiami, ponieważ nie obejmują jej kamery monitorujące obiekt. Taka osoba jest przez ochronę ignorowana. Pani Jadwiga Hercig z Rady Dzielnicy Bogucice poprosiła o przedłożenie w tej sprawie oficjalnego wniosku do Urzędu Miasta Katowice.

Na koniec Wiceprzewodnicząca Rady Pani Bożena Werner pokrótce przedstawiła przedstawicielom Rad Dzielnic temat ścieżek dotykowych oraz komfortek czyli toalet dostosowanych dla osób z niepełnosprawnościami.

4. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: **"Centrum Himalaizmu im. Jerzego Kukuczki"** z udziałem projektanta z firmy Kum Studio Łukasza Skorek.

Przedstawiciele firmy projektowej Kum Studio przedstawili pokrótce koncepcję powstania projektu Centrum Himalaizmu im. Jerzego Kukuczki. Zapewnili oni Radę, że wszystkie uwagi, które otrzymali od Rady zostaną uwzględnione w projektowanym Centrum. Projektanci zaprezentowali trzy poniższe etapy realizacji projektu zaznaczając, że ich projektowaniem zajmują się dwie odrębne firmy dzielące się obszarem projektowania na część wystawową oraz sportową.

Etap I – Koncepcja projektu

Etap II – Projekt budowlany

Etap III - Projekt wykonawczy

Firma Kum Studio poinformowała również o braku w planach dedykowanego parkingu dla klientów Centrum oraz braku możliwości zaprojektowania dostępu do wszystkich wejść dla osób z niepełnosprawnościami ze względu na warunki techniczne obiektu.

Opiniowanie projektu przesunięto na dzień 10 sierpnia 2022 r.

5. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: **"Katowickiej Infrastruktury Rowerowej- połączenie rowerowe dzielnicy Giszowiec z obszarem Katowickiego Parku Leśnego"**.

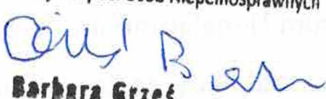
Opiniowanie projektu przesunięto na dzień 10 sierpnia 2022 r.

Głosy członków Rady w dniu 13 lipca 2022 zebrała Marta Kordas.

Kolejne obrady zaplanowano na 10 sierpnia 2022 roku.

Załącznik do protokołu:

1. Porządek obrad Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w dniu 13 lipca 2022 roku.
2. Zalecenia do projektu - "Centrum Himalaizmu im. Jerzego Kukuczki"

PRZEWODNICZĄCA
Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych

Barbara Grześ

Porządek obrad Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych w dniu 13 lipiec 2022 roku (obrady on-line poprzez aplikację Microsoft Teams) godz. 12:00

1. Zatwierdzenie protokołu z dnia 13 czerwca 2022 roku.
2. Zatwierdzenie protokołu z dnia 1 lipca 2022 roku.
3. Omówienie zakresu współpracy i kierunków działania w ramach nawiązywanej współpracy Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z Radami Dzielnic Miasta Katowice.
4. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: **"Centrum Himalaizmu im. Jerzego Kukuczki"** z udziałem projektanta z firmy Kum Studio Łukasza Skorek.
5. Konsultacja, opiniowanie i zatwierdzenie projektu pn.: **"Katowickiej Infrastruktury Rowerowej- połączenie rowerowe dzielnicy Giszowiec z obszarem Katowickiego Parku Leśnego"**.
6. Wolne wnioski.

PRZEWODNICZĄCA
Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych

Barbara Grześ

Katowice, 22 czerwca 2022 r.

Powiatowa Społeczna Rada
ds. Osób Niepełnosprawnych
Urząd Miasta Katowice
ul. Rynek 1, 40-003 Katowice

OPINIA

Dotyczy: wytycznych projektowania uniwersalnego, regulujących dostępność dla osób z niepełnosprawnościami Centrum Himalaizmu im. J. Kukuczki.

Budynki użyteczności publicznej muszą być dostępne zarówno dla klientów z niepełnosprawnościami jak i potencjalne miejsca pracy osób z niepełnosprawnościami. W wytycznych uniwersalnego projektowania budynków wyraźnie określono zakres dostępności tych miejsc dla osób z niepełnosprawnościami. Muszą one zapewnić dostępność głównych wejść, komunikacji, przemieszczania się między poziomami, toalet, biur, sal o różnym przeznaczeniu, wraz z powiązanymi z nimi funkcjonalnie pomieszczeniami, punktów informacji, pomieszczeń administracji, pomieszczeń socjalnych, punktów gastronomicznych, pomieszczeń technicznych, szatni oraz pozostałych pomieszczeń, w których klienci i pracownicy mogą przebywać.

GŁÓWNE WEJŚCIE

- Dostępne dla osób z niepełnosprawnościami powinno być główne wejście do budynku i prowadzić do możliwie jak najbardziej reprezentacyjnej strefy budynku. Wyznaczenie innego niż główne wejście nacechowane jest stygmatyzacją i odbierane, jako dyskryminujące.
- Należy wyznaczyć przestrzeń manewrową 150x150 cm po obu stronach drzwi głównego wejścia.
- Wejścia dedykowane dla osób niepełnosprawnych należy wyposażać w drzwi automatyczne (w przypadku wiatrołapu oboje drzwi muszą być automatyczne).
- Zaleca się projektowanie wejść z dużymi wiatrołapami, z przestrzenią manewrową min. 150x150 cm, poza polem otwierania skrzydła drzwi.
- Drzwi wejściowe w świetle ościeżnicy powinny mieć 90 cm (zalecane 100 cm).
- Płyta cokołu na dole drzwi o wysokości 40 cm.
- Szklane przegrody i drzwi należy oznaczyć dwoma pasami umieszczonymi na wysokości 130-140 cm (pierwszy pas) i 90-100 cm (drugi pas), zaleca się umieszczenie dodatkowego pasa kontrastowego na wysokości 10-30 cm.
- Zaleca się, aby dolna krawędź przeszklonych drzwi wejściowych była zabezpieczona w sposób chroniący przed uderzeniem kołami wózka do wysokości 40 cm (np. poprzez zastosowanie listwy do tej wysokości lub innego elementu chroniącego szkło).
- Duże i ciężkie drzwi należy wyposażać w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania. Zawiasy powinny mieć minimalną siłę tarcia, aby ułatwić otwieranie drzwi.
- Dopuszczalna siła potrzebna do otwarcia drzwi nie może przekraczać 2,2 kG.

- Wejście/wyjście budynku oznakować 50 cm pasem ostrzegawczym w odległości 50 cm przed drzwiami i za drzwiami.

DRZWI WEWNĘTRZNE

- Drzwi wewnętrzne w świetle ościeżnicy powinny mieć 90 cm (zalecane 100 cm).
- Przy drzwiach należy zapewnić przestrzeń manewrową o wymiarach 160x160 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi oraz 120x120 cm po drugiej stronie.
- Otwór drzwiowy powinien być tak zlokalizowany w ścianie, by od strony zawiasów pozostało co najmniej 9-10 cm wolnej przestrzeni.
- Montaż drzwi tak, żeby po otwarciu nie utrudniały dostępu do przestrzeni manewrowej i mebli.
- Duże i ciężkie drzwi należy wyposażać w siłowniki wspomagające otwieranie i funkcję opóźnionego zamykania. Zawiasy powinny mieć minimalną siłę tarcia, aby ułatwić otwieranie drzwi.
- Dopuszczalna siła potrzebna do otwarcia drzwi nie może przekraczać 2,2 kG.
- Drzwi przeciwpożarowe w korytarzach wyposażać w elektrotrzymacze, które pozwalają pozostawić drzwi w pozycji otwartej.
- Klamki i uchwyty w drzwiach ergonomiczne i łatwe w użytkowaniu (w kształcie litery C).
- Zaleca się zastosowanie ościeżnic drzwi w kontrastowych kolorach do ścian.
- Zaleca się zastosowanie klamek w kontrastowych kolorach do drzwi.

OKNA

- Klamki okienne umieścić na wysokości 85-120 cm nad poziomem podłogi, w kształcie dźwigni, w kontrastowych kolorach w stosunku do ram okiennych.
- W budynkach na kondygnacjach położonych poniżej 25 m nad terenem, górną krawędzią wewnętrznego parapetu powinna wynosić co najmniej 85 cm, w budynkach na kondygnacjach położonych powyżej 25 m nad terenem, górną krawędzią parapetu powinna wynosić co najmniej 110 cm.

TOALETY

Pomieszczenie higieniczno-sanitarne, łazienka, toaleta musi być przystosowane i wyposażona w sprzęty przeznaczone dla osób z niepełnosprawnościami oraz spełniać następujące wymagania:

- zapewniać przestrzeń manewrową o wymiarach 160x160 cm od strony otwarcia skrzydła drzwi oraz 120x120 cm po drugiej stronie.
- Zapewniać powierzchnię manewrową przed muszlą toaletową o wymiarach przynajmniej 150x150 cm.
- Powierzchnia do przesiadania obok muszli toaletowej przynajmniej po jednej stronie powinna mieć szerokość min. 90 cm.
- Wysokość muszli toaletowej mieścić się powinna w przedziale między 42-48 cm.
- Oś muszli nie powinna znajdować się bliżej niż 45 cm od ściany.
- Przycisk spłukiwania powinien być umieszczony z boku na wysokości nie większej niż 80-110 cm.
- Uchwyty należy umieścić po lewej i prawej stronie (uchwyt składane od strony przesiadania się, UWAGA na niekontrolowane opadanie uchwytu) w odległości 30-40

cm od osi muszli (do osi poręczy) oraz na wysokości 70-85 cm (górna krawędź poręczy), oraz wystające 10-15 cm przed muszlę.

- Deska sedesowa powinna być z tworzywa sztucznego i wolnoopadająca.
- Podajnik papieru toaletowego powinien znajdować się na wysokości 60-70 cm, w okolicy przedniej krawędzi miski ustępowej.
- Górna krawędź umywalki na wysokości 75-85 cm.
- Dolna krawędź umywalki nie niżej niż 60-70 cm.
- Przestrzeń manewrowa przed umywalką o wymiarach 90x150 cm, z czego nie więcej niż 40 cm tej przestrzeni może znajdować się pod umywalką.
- Dolna krawędź lustra nie wyżej niż 80 cm lub bezpośrednio nad umywalką.
- Baterie kranowe powinny być uruchamiane dźwignią (najlepiej z przedłużonym uchwytem), przyciskiem lub automatycznie (nie należy stosować kurków).
- Dozownik mydła, suszarka/ręczniki powinny być zlokalizowane jak najbliżej umywalki na wysokości 80-110 cm.
- Poręcze po obu stronach umywalki na wysokości 90-100 cm, w odległości nie mniejszej niż 5 cm pomiędzy krawędzią poręczy a umywalką.
- Natrysk z kabiną niezamkniętą pozbawiony progów 90x100 cm (min. powierzchnia 0,9 m²) z przestrzenią manewrową 90x120 cm.
- Pysznica kabinowy z minimalną szerokością 150 cm (min. powierzchnia 2,5 m²).
- Część bezprogowa prysznica 150x150 cm może służyć za przestrzeń manewrową.
- Siedzisko z oparciem lub mocowane do ściany na wysokości 42-50 cm.
- Poręcze przy siedzisku na wysokości 90-100 cm.
- Słuchawka prysznicowa z regulowaną wysokością 90-210 cm i termostatem.
- System alarmowy w toaletach na wysokości 40 cm i powinien być zintegrowany z pomieszczeniem obsługi.
- Włączniki światła na wysokości 80-110 cm.
- Wieszaki na ubrania na wysokości 110 cm oraz 180 cm.
- Kontrastowe ściany względem podłogi, w przypadku braku takiej możliwości zastosować listwy lub cokoły kontrastowe.
- Komfortki, to nowoczesne toalety dla zależnych osób z niepełnosprawnościami, w których jest możliwość wykonania czynności higienicznych w pozycji leżącej. Sugerowana powierzchnia takiej toalety wynosi 12 m². W pomieszczeniu poza kozetką lub przewijakiem dla osób niepełnosprawnych, który może być podnoszony ręcznie lub elektrycznie, powinien znajdować się sedes, umywalka i kosz na odpady, w miarę możliwości szczelny. Wskazany jest też podnośnik – ręczny lub elektryczny – w celu oszczędzenia kręgosłupów opiekunów. Zalecane jest żeby zlokalizowana była blisko wejścia do budynku oraz czytelnie oznakowana.
[Uwaga Rady: Komfortka, to toaleta, które pozwala godnie żyć w społeczeństwie zależnym osobom niepełnosprawnym. Nie ukrywamy, że Radzie bardzo zależy na wykonaniu tego pomieszczenia.]
- Kozetka lub przewijak dla osób niepełnosprawnych (optymalnie z regulowaną ręcznie lub elektrycznie wysokością i możliwością złożenia na ścianę). Leże o wymiarach min.

160x90 cm (optymalnie 200x90 cm), z wolną przestrzenią od dłuższego boku o szerokości min. 150 cm i od krótszego boku min. 90 cm. Pożądana opcja leża powinna mieć barierkę zabezpieczającą.

- Sedes spełniający wymogi projektowania uniwersalnego.
- Umywalka spełniający wymogi projektowania uniwersalnego (optymalnie: wysokość regulowana elektrycznie).
- Podnośnik: sufitowy, ścienny lub jezdny.
- Kosz na odpady 20-30 l, w miarę możliwości szczelny, z opcją otwierania bezdotykowo pedałem oraz manualnie ręką.
- Fakultatywnie bezprogowa kabina prysznicowa lub prysznic.
- Fakultatywnie mobilny parawan dla zapewnienia intymności i komfortu.

WINDY

- Minimalne wymiary kabiny windy to 110x140 cm, z automatycznymi drzwiami o szerokości 90 cm (zalecane 100 cm) na krótszym boku kabiny.
- Zaleca się stosowanie wind o wymiarach 150x210 cm otwieranych jednostronnie lub 120x210 cm dla wind przelotowych.
- W sytuacji, gdy nie ma możliwości zaprojektowania windy z przestrzenią manewrową 150x150 cm, konieczne jest lustro na przeciwległej ścianie do drzwi, na wysokości maksymalnie 40 cm. Pozwalają one kontrolować to, co dzieje się za plecami osoby na wózku.
- Przestrzeń manewrowa przed windą wynosi 160 x 160 cm.
- W kabinie powinny znajdować się poręcze na wysokości 90 cm i składane krzeselko na wysokości 50 cm.
- Panel sterujący zewnętrzny i wewnętrzny na wysokości 80-120 cm, z wypukłymi klawiszami.
- Z uwagi na osoby niewidome niewskazane są panele dotykowe.
- Panel wewnętrzny 50 cm od naroża kabiny:
 - przy drzwiach otwieranych centralnie (rozsuwane na obie strony) po prawej stronie kabiny,
 - przy drzwiach otwieranych jednostronnie (przesuwane w jedną stronę) po stronie zgodnej z kierunkiem zamykania drzwi.
- Przyciski pojedyncze powinny być ustawione w jednym rzędzie, pionowo lub poziomo (zalecane), odpowiednio: od dołu do góry przy układzie pionowym i od lewej w układzie poziomym. W przypadku większej ilości przycisków rozmieszczenie ich powinno być mijankowe.
- Wewnętrzny panel sterujący powinien być wyposażony w dodatkowe oznakowanie dla osób niewidomych i niedowidzących (wypukłe opisy, cyfry lub symbole oraz oznaczenia w alfabecie Braille'a) oraz informację głosową.
- Przycisk poziomu wyjścia z budynku powinien wystawać 5 mm (± 1 mm) ponad pozostałe przyciski (zalecany kolor zielony).
- Zewnętrzna sygnalizacja dźwiękowa i świetlna musi informować, która winda przyjechała i czy pojedzie „w górę”, czy „w dół”.

PLATFORMY

Nie zaleca się stosowania urządzeń takich jak podnośniki przyschodowe, platformy pionowego i ukośnego podnoszenia. Za niedopuszczalne rozwiązanie uważa się stosowanie schodofazów.

[Uwaga Rady: schodolazy nie obsługują większości wózków inwalidzkich - między innymi nie obsługują wózków elektrycznych - są pozornym zapewnieniem dostępności. Jednocześnie schodolazy są trudne w obsłudze i wymagają przeszkolenia i dużej wprawy. Mogą stwarzać niebezpieczeństwo dla osoby transportowanej i transportującej.]

- Platformy mogą być stosowane zamiast pochylni lub dźwigów tylko w wyjątkowych sytuacjach, m.in.:
 - w pomieszczeniach rzadko używanych lub niedostępnych dla wszystkich użytkowników,
 - ze względu na brak miejsca,
 - ze względu na zalecenia konserwatora zabytków,
 - biorąc pod uwagę inne względy praktyczne/techniczne nie pozwalające na zaprojektowanie pochylni lub dźwigów osobowych.
- Zalecana wysokość podnoszenia przez platformy pionowe:
 - bez szybu i wewnątrz budynku – do 3 m,
 - z szybem – do 12 m.
- Zalecane minimalne wymiary platformy powinny wynosić dla:
 - podnośnika pionowego – min. 90x140 cm, przy udźwigu nie mniejszym niż 315 kg,
 - podnośnika schodowego – min. 75x100 cm, przy udźwigu nie mniejszym niż 250 kg.

[Uwaga Rady: z praktyki osób z niepełnosprawnościami wynika, że wymiary i udźwig podnośnika schodowej są zbyt małe. Sugerowane wymiary i udźwig platformy schodowej to 80x130 cm z udźwigiem 300 kg].

- Podłoga platformy musi być antypoślizgowa.
- Platforma podnośnika musi być wyposażona w barierki uniemożliwiające zjechanie kół wózka z platformy podnośnika podczas jego działania.
- Jeżeli przy wejściu do budynku została zamontowana platforma, powinna ona umożliwiać samodzielne wejście, obsługę i zejście osobie z niepełnosprawnością. Jednocześnie należy zapewnić możliwość wezwania pracownika obiektu, gdy użytkownik nie będzie umiał obsłużyć urządzenia.
- Konieczne jest zewnętrzne sterowanie platformą jeżeli, platforma jest zbyt mała, żeby pomieścić osobę na wózku wraz z osobą towarzyszącą lub budowa platformy na to nie pozwala.

POCHYLNIE

- Pochylnie:
 - różnica poziomów do 15 cm,
nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 15% / nachylenie na zewnątrz 15%
 - różnica poziomów do 50 cm,
nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 10% / nachylenie na zewnątrz 8%
 - powyżej 50 cm,
nachylenie wewnątrz i pod zadaszeniem 8% / nachylenie na zewnątrz 6%.
- Pochylnie powinny mieć szerokość płaszczyzny ruchu min. 120 cm.
- Pochylnie o długości ponad 9 m powinny być podzielone na krótsze odcinki, przy zastosowaniu spoczników o długości co najmniej 140 cm (zalecane 200 cm).
- Szerokość spocznika nie może być mniejsza niż szerokość biegu pochylni.
- Jeżeli na spoczniku następuje zmiana kierunku należy zapewnić na nim powierzchnię manewrową o minimalnych wymiarach 150x150 cm (zalecane 200x200 cm).

- Powierzchnie spoczników pochylni powinny mieć wykończenie wyróżniające je odcieniem, barwą bądź fakturą, co najmniej w pasie 30 cm od krawędzi rozpoczynającej i kończącej bieg pochylni.
- Długość poziomej płaszczyzny na początku i na końcu pochylni powinna wynosić co najmniej 150 cm, poza polem otwierania drzwi.
- Pochylnia powinna zawierać krawężniki o wysokości 7-10 cm, w celu uniknięcia niekontrolowanego zjazdu wózka. Nie ma potrzeby projektowania krawężnika, jeżeli dana krawędź pochylni biegnie wzdłuż ściany.
- Po obu stronach pochylni należy zainstalować poręcze na wysokości 75 i 90 cm.
- Odstęp między poręczami musi mieścić się w granicach od 100 cm do 110 cm.
- Poręcze przy pochylniach należy przedłużyć o 30 cm na ich początku, końcu oraz zakończyć w sposób zapewniający bezpieczne użytkowanie.
- Poręcze przy pochylniach powinny być równoległe do nawierzchni.
- Zaleca się stosowanie na końcach poręczy pochylni oznaczenie dotykowe w alfabecie Braille'a i/lub pismo wypukłe.

SCHODY

- Budynkach użyteczności publicznej schody powinny być oznaczone na dwa sposoby:
 - wizualnie – kontrastowo oznaczone krawędzie stopni,
 - poprzez zmianę faktury, odcienia lub barwy.
- Polski Związek Niewidomych zaleca, aby krawędzie pierwszego i ostatniego stopnia każdego biegu schodów oznakować pasem kontrastowym (najlepiej jednolitego koloru żółtego) szerokości 0,08–0,10 m na powierzchni poziomej i pionowej stopnia. Wyjątkowo w przypadku biegu o trzech stopniach oznakować należy wszystkie trzy krawędzie. W sytuacji, gdzie schody zostały podzielone na kilka biegów, a spoczniki między nimi są krótsze niż 3 m, nie stosuje się oznaczeń dotykowych na nich.
- W odległości 50 cm przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w dół oraz przed krawędzią pierwszego stopnia schodów w górę, należy ułożyć fakturę ostrzegawczą o szerokości nie mniejszej niż 40 cm i nie większej niż 60 cm (na całej szerokości schodów).
- Zaleca się zastosowanie oznaczeń dotykowych w alfabecie Braille'a na początku poręczy schodów. Powinny one zawierać numer kondygnacji, na którą prowadzą schody oraz opis funkcji kondygnacji (np. „Poziom -1 – Garaż”).

MIEJSCA PARKINGOWE

- Miejsca parkingowe 360 - 500 cm (zalecane 600 cm) / wzdłuż jezdni 360-600 cm (zalecane 700 cm) (w przypadku busa 900 cm).
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnych w liczbie nie mniejszej niż:
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 6-15 – 1 stanowisko,
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 16-40 – 2 stanowiska,
 - jeżeli liczba stanowisk wynosi 41-100 – 3 stanowiska,
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami należy wykonać z nawierzchni utwardzonej, oznakowane kopertą w całości w kolorze niebieskim.
- Zastosować obniżenia krawężników przy miejscach parkingowych, umożliwiające dostanie się na chodnik.
- W przypadku parkingów o nawierzchni asfaltowej zaleca się, aby stanowiska postojowe dla osób z niepełnosprawnościami miały nawierzchnię pełną (bez otworów).

- Zaleca się też doprowadzenie do wszystkich miejsc parkingowych (nie tylko dla niepełnosprawnych) ciągów pieszych z nawierzchni bezfazowej, dostępnej dla osób z niepełnosprawnościami.

[Uwagi Rady: zalecamy na parkingu na ciągach pieszych zastosowanie nawierzchni dostępnej, bezfazowej. Nie wszystkie osoby z problemami w poruszaniu się posiadają uprawnienia do parkowania na miejscach dla osób z niepełnosprawnościami np. seniorzy, osoby z czasowymi kontuzjami, osoby z wózkami dziecięcymi, dlatego dostępność wszystkich miejsc jest tak ważna.]

- Ustalenia z Wydziałem Architektury i Budownictwa, jednocześnie z Koordynatorem Zespołu ds. dostępności architektonicznej i transportowej.
„W przypadku konieczności zastosowania przy budowie, przebudowie lub remoncie parkingów nawierzchni przepuszczalnych typu płyty ażurowe lub geokraty (itp.) zaleca się stosowanie ww. nawierzchni w możliwie ograniczonym zakresie, w sposób nieutrudniający poruszania się osobom ze szczególnymi potrzebami.
W uzasadnionych przypadkach związanych m.in. z koniecznością zapewnienia retencji wód opadowych w granicach działki budowlanej, nawierzchnie przepuszczalne należy stosować poza dojazdami do miejsc postojowych, a w obrębie miejsc postojowych zaleca się stosowanie wyłącznie w części znajdującej się pod pojazdem w sposób umożliwiający swobodny, pozbawiony barier architektonicznych, dostęp do samochodu.”
- W przypadku zastosowania na terenie (wokół budynku) kostki brukowej np. na ciągach pieszych, podjazdach i parkingach, użyć kostki bezfazowej lub kostki kamiennej ciętej.
- Nie zaleca się stosowania nawierzchni brukowanych wykonanych z kostki kamiennej łupanej.
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnością, przy budynkach użyteczności publicznej, powinny być zlokalizowane jak najbliżej głównego, dostępnego wejścia do budynku, w możliwie minimalnej odległości.
- Miejsca parkingowe, z których korzystają wyłącznie osoby z niepełnosprawnością, nie jest wymagana minimalna odległości do okien budynków.
- Miejsca parkingowe dla osób z niepełnosprawnościami powinny być zacienione drzewami istniejącymi bądź odpowiednio dobranymi nasadzeniami.

POMIESZCZENIA

- Maksymalna wysokość progów w budynkach to 2 cm (zalecane 1 cm lub mniej).
- W każdym pomieszczeniu wyznaczyć przestrzeń manewrową 150x150 cm. Zalecenie dot. zarówno stanowisk obsługi klienta jak i miejsc pracy pracowników.
- Zaleca się, żeby wszelkie ustawienia mebli i sprzętów były z uwzględnieniem przestrzeni manewrowej 150x150 cm.
- Przewidzieć na widowni miejsca dla osób z niepełnosprawnościami – optymalnie na dole i górze widowni.
[Uwagi Rady: miejsca w pierwszym rzędzie nie są korzystne, zwłaszcza w przypadku ekranów kinowych. Sugeruje się branie pod uwagę komfortu oglądania].
- Wysokość lad punktów informacyjnych, kas, punktów gastronomicznych na odcinku o szerokości 90 cm wynosić powinna nie więcej niż 90 cm (zalecane 70-80 cm).
- Punkty obsługi klienta powinny być zlokalizowane przy głównych ciągach komunikacyjnych, najlepiej w pobliżu wejść.

- W przypadku, gdy punkty informacyjne oraz kasy znajdują się wzdłuż trasy pozbawionej przeszkód, przynajmniej jedno z okienek musi być dostępne dla użytkownika wózka inwalidzkiego oraz dla osób o niskim wzroście, oprócz tego przynajmniej jedno okienko musi być wyposażone w system pętli indukcyjnej na potrzeby aparatu słuchowego.
- Zaleca się wyposażenie stanowisk obsługi klienta oraz kas w:
 - pętle indukcyjne, urządzenia ułatwiające osobom słabosłyszącym zrozumienie pracownika, które przesyła dźwięk bezpośrednio do aparatu słuchowego, dzięki czemu głos nie jest zakłócany przez odgłosy otoczenia,
 - tłumacza języka migowego on-line (system taki pozwala na połączenie się na odległość z biurem tłumaczeń).
- Obszar objęty działaniem pętli indukcyjnej nie powinien być mniejszy niż 25 m², optymalnie 50 - 100 m². Kalibracja i instalacja systemu powinna być zgodna z normą PN EN 60118-4:2015-6. Obszary z pętlą indukcyjną należy oznakować piktogramem zgodnym z ETSI EN 301 462 (2000-03). Oznakowanie należy umieścić w zależności od możliwości na posadzce (z wyznaczeniem granic działania systemu) lub stosując oznakowanie pionowe. Przy oznakowaniu pionowym zaleca się dodatkowo umieszczenie komunikatu w formie tekstowej np. „System pętli indukcyjnej – przełącz aparat słuchowy na cewkę indukcyjną 'T'”.
- Kontakty, włączniki i inne mechanizmy kontrolne należy umieszczać na wysokości 80-110 cm, natomiast gniazda elektryczne na wysokości 40-100 cm.
- W budynkach użyteczności publicznej zaleca się umieszczenie tabliczek informujących o funkcji pomieszczenia w formie wizualnej oraz dotykowej (alfabet Braille’a). Informacja dotykowa powinna znajdować się na ścianie, po stronie klamki, na wysokości min. 120 cm (dół tabliczki) i maks. 160 cm (górną tabliczki), w odległości 5-10 cm od ościeżnicy drzwi (pomiar od krawędzi ościeżnicy do bliżej położonej krawędzi tabliczki). Alternatywnym, zalecanym przez Polski Związek Niewidomych jest umieszczenie tabliczki tuż nad klamką lub na listwie prowadzącej przed drzwiami od strony klamki.
- Oznakować nr pomieszczeń wypukłą, kontrastową czcionką na wysokości 145-165 cm.
- Informacje szczegółowe w formie dotykowej (np. układ toalety wraz z wyposażeniem) powinny znaleźć się przy wejściu do danego pomieszczenia po stronie otwierania drzwi na wysokości 15-30 cm powyżej uchwytu otwierającego (górną krawędź tabliczki) i nie wyżej niż 140 cm od podłoża. Zaleca się opis w alfabecie Braille’a montować na półce odchylonej od pionu o 30 do 45 stopni.
- Nie zaleca się stosować systemu fakturowego (ścieżek dotykowych) wewnątrz obiektów gdy szerokość przejścia jest mniejsza niż 4.
- Do planów tyflograficznych powinny prowadzić ścieżki dotykowe.
- Zastosowanie kombinacji różnych rodzajów nawierzchni może ułatwić osobom z zaburzeniami orientacji poruszanie się w przestrzeni budynku. Dla osób słabowidzących oraz osób z niepełnosprawnością intelektualną istotne są przede wszystkim kontrasty kolorystyczne, natomiast dla osób niewidomych kontrasty fakturowe stosowane na nawierzchniach ciągów pieszych.
- Do tzw. naturalnych linii kierunkowych, które wykorzystują osoby niewidome i słabo widzące zaliczyć można:

- kontrastowe różnice fakturowe posadzek,
- krawężniki i pierzeje budynków,
- cokoły przegród pionowych,
- elementy poziome balustrad oraz pochwyty poręczy,
- liniowe oświetlenie w posadzce i na suficie (duża część osób niewidomych ma tzw. poczucie światła i może rozpoznać kierunki wyznaczone przez oświetlenie i kontrast kolorystyczny).
- Wprowadzenie pochwyty wzdłuż ciągów komunikacyjnych najlepiej na dwóch wysokościach: od 85-100 cm (pierwszy pochwyty) i od 60-75 cm (drugi pochwyty), w kolorystyce odmiennej od ścian i podłóg z uwagi na osoby słabowidzące; zasada ta dotyczy także stosowania kontrastowej kolorystyki ścian w stosunku do podłóg.

CHODNIK

- Zastosowanie na ciągach pieszych kostki, płyty i nawierzchnie bezfazowe lub z mikrofazą.
- Nie należy stosować pasów z kostki, układanych w poprzek chodnika z płyt.

PAS PROWADZĄCY - system Fakturowych Oznaczeń Nawierzchniowych (FON) we wnętrzach jak i na zewnątrz.

- W wyniku ustaleń z Urzędem Miasta i zgodnie z obowiązującymi przepisami o dostępności, we wszystkich nowych i przebudowywanych inwestycjach, należy stosować ścieżki dotykowe na całej długości ciągu pieszego, z wszystkimi jej elementami (pas prowadzący, pola uwagi, pas ostrzegawczy).
- Zaleca się zachowanie odstępu min. 0,8 m pomiędzy osią pasa prowadzącego a przeszkodą, np. małą architekturą, drzewem itp.
- Zalecana szerokość pasa: 0,30 - 0,50 m.
- Zalecane wykonanie z materiału o kolorze kontrastowym względem otaczającej nawierzchni.
- Należy stosować 2 cm krawężniki wzdłuż ciągów pieszych lub faktury obrzeży ciągów pieszych np. łupana kostka brukowa, rabata, jako punkt odniesienia dla osób z niepełnosprawnością wzroku.
- Należy stosować kontrastowe obrzeże ciągów pieszych, jako punkt odniesienia dla osób z niepełnosprawnością wzroku.

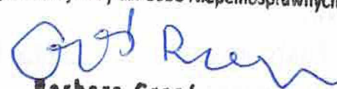
ŁAWKI

- Dla zwiększenia komfortu, w przestrzeni publicznej, stosować ławki z oparciami i podłokietnikami (szerokość siedzenia ok. 50 cm, wysokość siedzenia 42-45 cm, podłokietnik 15-20 cm od poziomu siedziska, kąt oparcia tylnego ok. 100 stopni).
- Ławki powinny być wyposażone w podłokietniki po obu stronach ławki oraz po jednym podłokietniku co 3 miejsca siedzące.
- Miejsca siedzące powinny znajdować się w pobliżu ciągów komunikacyjnych, ale nie bezpośrednio na nich.
- Wolne miejsce obok ławki na wózek inwalidzki, usytuowane tak, żeby nie przeszkadzał osobom, poruszającym się ciągiem pieszym (miejsce o wymiarach głębokość min. 140 cm (zalecane 180 cm) i szerokości 90 cm).

Poniższe zagadnienia nie zostały szczegółowo ujęte w wytycznych, ponieważ precyzyjnie regulują je przepisy budowlane: oznakowanie miejsc parkingowych, schody, stopnie, spoczniki, balustrady i poręcze.

Bożena Werner
Wiceprzewodnicząca Powiatowej Społecznej Rady
ds. Osób Niepełnosprawnych

PRZEWODNICZĄCA
Powiatowej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych

Barbara Grześ